

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA DI SẢN VĂN HÓA**

**GIÁ TRỊ VĂN HÓA ĐÌNH LÀNG ĐÀO XÁ
(XÃ ĐÀO XÁ – HUYỆN THANH THỦY – TỈNH PHÚ THỌ)**

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

NGÀNH BẢO TÀNG HỌC

Mã số: 52320305

***Người hướng dẫn:* Th.s NGUYỄN THỊ TUẤN TÚ**

Sinh viên thực hiện: DƯƠNG HẢI YẾN

HÀ NỘI - 2013

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
CHƯƠNG 1: ĐÌNH ĐÀO XÁ TRONG TIẾN TRÌNH LỊCH SỬ	8
1.1. Khái quát về vùng đất nơi di tích tồn tại	8
1.1.1. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên	8
1.1.2. Lịch sử hình thành xã Đào Xá	11
1.1.3. Đặc điểm dân cư, đời sống kinh tế văn hóa, xã hội.....	12
1.2. Lịch sử hình thành và quá trình tồn tại của đình làng Đào Xá.....	15
CHƯƠNG 2: GIÁ TRỊ VĂN HÓA VẬT THỂ ĐÌNH LÀNG ĐÀO XÁ..	17
2.1. Kiến trúc	17
2.1.1. Không gian cảnh quan kiến trúc	17
2.1.2. Bố cục mặt bằng tổng thể	18
2.1.3. Các hạng mục kiến trúc	19
2.1.4. Nghệ thuật chạm khắc trên kiến trúc	23
2.2. Hệ thống di vật	28
2.3. Giá trị và thực trạng bảo tồn văn hóa vật thể đình làng Đào Xá... 33	33
2.3.1. Giá trị văn hóa vật thể.....	33
2.3.2. Thực trạng bảo tồn.....	35
2.4. Một số đề xuất nhằm bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa vật thể đình làng Đào Xá.....	39
CHƯƠNG 3: GIÁ TRỊ VĂN HÓA PHI VẬT THỂ ĐÌNH LÀNG ĐÀO XÁ	48
3.1. Truyền thuyết về vị thần được thờ.....	48
3.2. Lễ hội.....	52
3.2.1. Công việc chuẩn bị cho lễ hội.....	52
3.2.2. Diễn trình lễ hội	53

3.3. Giá trị và thực trạng bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa phi vật thể đình làng Đào Xá.....	74
3.3.1. Giá trị văn hóa phi vật thể.....	74
3.3.2. Thực trạng bảo tồn các giá trị văn hóa phi vật thể	81
3.4. Một số đề xuất nhằm bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa phi vật thể đình làng Đào Xá	83
KẾT LUẬN	86
TÀI LIỆU THAM KHẢO	89
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1.Lý do chọn đề tài

Trong suốt chặng đường lịch sử dựng nước và giữ nước của dân tộc Việt Nam, ở bất cứ nơi đâu trên đất nước, chúng ta đều bắt gặp những di tích lịch sử văn hóa như đền, chùa, miếu, đình...Đó là tài sản văn hóa vô giá mà cha ông ta đã chắt chiu để lại cho thế hệ mai sau.

Những di tích ấy là nguồn sử liệu quan trọng cho những người đương đại nhận thức về quá khứ, nắm bắt được hiện tại và dự đoán trước tương lai. Bởi nó mang trong mình hơi thở của lịch sử, hội tụ những bản sắc văn hóa dân tộc, là nơi nuôi dưỡng tâm hồn người Việt qua các thế hệ. Đồng thời di tích còn là những địa điểm mà bạn bè quốc tế chiêm ngưỡng lại vóc dáng lịch sử đầy tính hiện thực của Việt Nam.

Ngày nay, với sự phát triển chung của xã hội, nhận thức của con người ngày càng được nâng cao trong việc bảo tồn, tôn tạo, phát huy giá trị của di tích. Con người đã không quay lưng lại với quá khứ mà họ nhận ra rằng để có được như ngày hôm nay là nhờ một phần rất lớn sự hi sinh của thế hệ đi trước. Và chính các di tích lịch sử - văn hoá đã và đang góp phần không nhỏ vào sự hoàn thiện bản thân, giúp cho họ vươn tới cuộc sống tốt đẹp hơn và hướng người ta trở về với cội nguồn.

Đình làng Đào Xá (xã Đào Xá – huyện Thanh Thủy – tỉnh Phú Thọ) là một ngôi đình cổ, nằm trong không gian văn hóa của vùng đất cội nguồn dân tộc, mang trong mình những yếu tố văn hóa truyền thống đặc sắc. Mặc dù được xây dựng từ rất lâu song ngôi đình vẫn giữ được nét kiến trúc độc đáo, với những đề tài trang trí được chạm khắc một cách tinh tế, dựa trên các điển tích. Đây là một trong số ít những ngôi đình bề thế, có giá trị nghệ thuật cao cùng với những sinh hoạt văn hóa dân gian đặc sắc của vùng đất Tổ.

Trải qua bao nhiêu thế kỷ, do những nguyên nhân khác nhau như sự khắc nghiệt của khí hậu, do các cuộc chiến tranh và một phần do nhận thức chưa đầy đủ của con người mà rất nhiều di tích đã bị hủy hoại, trong đó có di tích đình làng Đào Xá. Những di tích còn tồn tại hầu hết đang trong tình trạng xuống cấp nghiêm trọng, đình làng Đào Xá cũng không ngoại lệ. Hiện không gian cảnh quan ngôi đình bị thay đổi nhiều, các cấu kiện kiến trúc xuống cấp nghiêm trọng, các mảng chạm có giá trị bị mục mọt, mờ hết hoa văn. Ngôi đình này đang đứng trước nguy cơ bị sụp đổ trong mùa mưa bão sắp tới.

Với những ý nghĩa tốt đẹp mà di tích lịch sử văn hóa mang lại cho đời sống tinh thần của con người, với lòng yêu quý và tự hào về mảnh đất quê hương Phú Thọ - cội nguồn của dân tộc, và với yêu cầu cấp thiết về việc bảo tồn và phát huy giá trị của di tích, em đã chọn đề tài **“Giá trị văn hóa đình làng Đào Xá, xã Đào Xá – huyện Thanh Thủy – tỉnh Phú Thọ”** làm đề tài khóa luận tốt nghiệp.

2. Mục đích nghiên cứu

- Bước đầu nghiên cứu, tìm hiểu đặc điểm, giá trị văn hóa đình làng Đào Xá, trên cơ sở đó có một số đề xuất nhằm bảo tồn và phát huy những giá trị vốn có của di tích.

- Bên cạnh đó, bài khóa luận cũng mong muốn góp một phần nhỏ nhằm cung cấp thêm thông tin, tư liệu phục vụ cho việc học tập, nghiên cứu về di tích lịch sử - văn hoá nói chung và di tích đình làng Đào Xá nói riêng.

3. Đối tượng nghiên cứu và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng nghiên cứu: Đình làng Đào Xá tại xã Đào Xá, huyện Thanh Thủy, tỉnh Phú Thọ

3.2. Phạm vi nghiên cứu:

Về thời gian: Nghiên cứu di tích đình làng Đào Xá gắn liền với quá trình hình thành, tồn tại của di tích từ khi khởi dựng đến nay.

Về không gian: Nghiên cứu di tích đình làng Đào Xá trong không gian lịch sử - văn hoá của vùng đất nơi di tích tồn tại, thuộc xã Đào Xá, huyện Thanh Thủy, tỉnh Phú Thọ.

4. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp nghiên cứu tư liệu.
- Phương pháp nghiên cứu liên ngành như bảo tàng học, mỹ thuật học, sử học...
- Phương pháp khảo sát điền dã dân tộc học tại thực địa. Vận dụng các kỹ năng quan sát, mô tả, đo vẽ, chụp ảnh, phỏng vấn... để thu thập tài liệu.

5. Bố cục bài khóa luận

Ngoài phần mở đầu và kết luận, phụ lục, danh mục tài liệu tham khảo, bài khóa luận gồm 3 chương:

Chương 1: Đình Đào Xá trong tiến trình lịch sử (trang số 4)

Chương 2: Giá trị văn hóa vật thể đình làng Đào Xá (trang số 13)

Chương 3: Giá trị văn hóa phi vật thể đình làng Đào Xá (trang số 46)

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đào Duy Anh (2006), *Việt Nam văn hóa sử cương*, Nxb. Văn hóa thông tin Hà Nội.
2. Đặng Văn Bài (1994), *Di tích lịch sử văn hóa trong chiến lược phát triển du lịch*, Nxb. Văn hóa nghệ thuật.
3. Vũ Kim Biên (1999), *Văn hiến làng xã vùng đất Tổ Hùng Vương*, Sở Văn hóa thông tin thể thao tỉnh Phú Thọ.
4. Trần Lâm Biền (2002), *Trang trí trong mỹ thuật truyền thống Việt*, Nxb. Văn hóa dân tộc, Hà Nội.
5. Trần Lâm Biền (2003), *Đồ thờ trong di tích của người Việt*, Nxb. Văn hóa thông tin, Hà Nội.
6. Phan Kế Bính (2005), *Việt Nam phong tục*, Nxb. Văn hóa thông tin.
7. Nguyễn Đăng Duy, Trịnh Minh Đức (1993), *Bảo tồn di tích lịch sử văn hóa*, trường Đại học Văn hóa Hà Nội.
8. Trịnh Thị Minh Đức (chủ biên) (2007), *Bảo tồn di tích lịch sử văn hóa*, Nxb. Văn hóa thông tin, Hà Nội.
9. Hồ Hoàng Hoa (1998), *Lễ hội một nét đẹp trong sinh hoạt văn hóa cộng đồng*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
10. Đoàn Hải Hưng (chủ biên) (2009), *Những làng văn hóa văn nghệ dân gian đặc sắc ở tỉnh Phú Thọ*, Nxb. Từ điển Bách khoa Hà Nội.
11. Huyện Ủy – HĐND – UBND huyện Thanh Thủy tỉnh Phú Thọ (8/2009), *Văn hóa dân gian huyện Thanh Thủy*, Phú Thọ.
12. Nguyễn Xuân Lân (1974), *Địa chí Vĩnh Phú*, Nxb. Ty Văn hóa tỉnh Vĩnh Phú, Vĩnh Phú.
13. *Luật Di sản văn hóa năm 2001* (được sửa đổi, bổ sung năm 2009) (2009), Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

14. Phan Ngọc (2002), *Bản sắc văn hóa Việt Nam*, Nxb. Văn học, Hà Nội.
15. Thạch Phương - Lê Trung Vũ (1995), *60 lễ hội truyền thống của người Việt*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
16. Dương Văn Sáu (2004), *Lễ hội Việt Nam trong sự phát triển du lịch*, Nxb. Trường Đại học Văn hóa Hà Nội.
17. Dương Văn Sáu (2008), *Di tích lịch sử văn hóa và danh lam thắng cảnh Việt Nam*, Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.
18. Sở Văn Hóa Thông Tin và Hội Văn Nghệ Dân Gian Phú Thọ (2007), *Về miền lễ hội*, Phú Thọ.
19. Hà Văn Tấn (1998), *Đình Việt Nam*, Nxb. Tp Hồ Chí Minh.
20. Phạm Minh Thảo, Trần Thị An (1997), *Thành hoàng Việt Nam*, Nxb. Văn hóa Thông tin Hà Nội.
21. Trần Ngọc Thêm (1996), *Cơ sở văn hóa Việt Nam*, Nxb. Giáo dục.
22. Dương Huy Thiện (1997), *Làng Đào Xá và lễ hội: Múa trâu - Múa voi – Thổi cơm thi – Bơi chải*, Tạp chí Văn Hóa Dân Gian, 326 – 332.
23. Ngô Đức Thọ (1986), *Di tích lịch sử Văn hóa*, Nxb. Văn hóa.
24. Bùi Tiên (1991), *Vài nét về trạm khắc cổ truyền Việt Nam*, Tạp chí Văn hóa dân gian số 4.
25. Trần Mạnh Tường (1998), *Đình, chùa, lăng tẩm nổi tiếng Việt Nam*, Nxb. Văn hóa thông tin Hà Nội.
26. Ủy ban nhân dân xã Đào Xá (2010), *Lịch sử Đảng bộ xã Đào Xá*.